

Навчальні програми можуть бути очними або заочними. Очна форма навчання характеризується очною участю студентів у навчальній діяльності. Для зовнішньої форми характерні в основному індивідуальні заняття та консультації.

Відповідно до Закону «Про вищу освіту» міністерство щороку оновлює та публікує довгостроковий план освітньої, науково-дослідної, художньої та іншої творчої діяльності для вищих навчальних закладів. Довгостроковий план міністерства розрахований на п'ять-десять років.

Навчальний рік відповідно до Закону «Про вищу освіту» розпочинається 1 вересня і закінчується 31 серпня наступного календарного року. Університет вирішує, ділити навчальний рік на два семестри або три триместри. Кількість тижнів окремих семестрів/триместрів, кількість тижнів, в яких проходить навчання, період іспитів і канікули також визначаються університетом.

Яскравим прикладом закладу вищої школи Словацької Республіки є найбільший і найстаріший Університет імені Я. А. Коменського в Братиславі, який входить до трійки найкращих акредитованих університетів країни. Заснований у 1919 році, він є державним вищим навчальним закладом. Щороку заклад приймає біля семи тисяч нових студентів із загальних двадцяти восьми тисяч. В складі університету діє 13 факультетів в рамках яких функціонує понад 800 навчальних програм за різними галузями знань, наприклад: медицина, гуманітарні та соціальні науки, природничі науки, математика, теологія та ін. В університеті можна отримати науковий ступінь бакалавра, магістра, доктора наук. Навчання за освітнім ступенем бакалавра триває 3 роки, за деякими спеціальностями 4 роки, отримання ступеню магістра потребує ще 2 роки навчання, а щоб стати доктором наук необхідно навчатися 3 роки.

У загальному вигляді університет є повною мірою прикладом роботи «Болонської системи вищої освіти». Крім навчання Університет Я. Коменського виконує функцію науково-дослідної установи, яка охоплює сотні дослідницьких проєктів, пропонує гранти для молодих учених.

Таким чином, університетська освіта Словаччини, як класична універсальна форма вищої освіти, виконує соціальну функцію балансу індивідуальних і суспільних інтересів, сприяє формуванню нової генерації молоді за рахунок розширення мережі вищих навчальних закладів, автономізації управлінських процесів, створенню нових навчальних і наукових програм підготовки фахівців.

Список використаної літератури

1. *Kralikova, Renata*. Different faces of one higher education governance model. How do the domestic actors translate supranational trends within European context? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ecpr.eu/filestore/paperproposal/b4b68907-7269-4fe1-a411-f4bf4b7555c0.pdf>
2. Dlhodobý zámer vo vzdelávacej, výskumnej, vývojovej a ďalšej tvorivej činnosti pre oblasť vysokých škôl na roky 2016 – 2021 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.minedu.sk/data/att/10633.rtf>
3. *Товканець Г.* Економічна освіта у вищій школі Чехії і Словаччини у ХХ столітті: [монографія] / Г. Товканець ; за ред. Н. Ничкало. – К.: Кондор, 2013. – 506 с

Альона МИРГОРОДСЬКА

КЛЮЧОВІ ПРИНЦИПИ ОРГАНІЗАЦІЇ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Потреба у модернізації вищої школи в Україні в контексті глобалізації світового освітнього простору вимагає вдосконалення системи професійної підготовки фахівців. На часі орієнтація на високий рівень якості освіти, професійна компетентність,

гармонійність особистісно-соціального розвитку, творчість і відповідальність у вирішенні професійних завдань.

Цей процес визначається змінами у системі законодавчого і нормативно-правового регулювання вищої освіти в Україні з урахуванням вимог європейської системи стандартів та сертифікації, які сприятимуть розвитку національних культурних цінностей, демократії і гуманізму як основних чинників функціонування громадянського суспільства.

Університетська освіта має велику соціальну значущість: вона пропагує наукове знання, залучає молоде покоління до академічної культури, формує наукову еліту нації.

В сучасних умовах глобалізації світу перед університетською освітою постає багато завдань. Серед них найважливішими є: оновлення змісту університетської освіти відповідно реалій науково-технічного прогресу, впровадження інноваційних інформаційних технологій як фактору формування інтелектуального потенціалу суспільства, проведення фундаментальних і міждисциплінарних наукових досліджень як показника інноваційної діяльності.

При цьому важливим аспектом ефективного функціонування університетської освіти в Україні є керівні положення, якими регламентується процес її організації. Усвідомлення значущості ключових принципів організації університетської освіти й реалізація їх в навчально-виховному процесі забезпечує ґрунтовність і якість професійної підготовки фахівців.

Вивчення розвитку сучасної університетської освіти України в контексті євроінтеграції є доволі актуальним для дослідників. Ця проблема висвітлюється у наукових працях В. Андрущенко, В. Буряка, О. Джури, М. Євтуха, В. Єрмаченка, О. Кириченка, В. Кременя, Ю. Крячка, С. Курбатова, В. Пономаренка, Є. Сулими, Г. Хоружия, П. Щербаня та ін. Ці автори, разом з аналізом політичного, соціально-економічного і культурного розвитку країни, характеризують державну освітню політику, розкриваючи найважливіші проблеми освітньої галузі та визначаючи основні напрями розвитку вищої школи.

Мета нашого наукового пошуку полягає у висвітленні сутності й значущості ключових принципів організації університетської освіти в Україні як орієнтирів для змістового наповнення процесу підготовки фахівця.

Аналіз наукових праць останнього десятиліття та державних документів щодо реформування вищої освіти в Україні показує, що пріоритетними напрямками державної політики нашої країни щодо розвитку вищої освіти є:

- особистісна орієнтація вищої освіти; формування національних і загальнолюдських цінностей;
- створення для громадян рівних можливостей у здобутті вищої освіти;
- постійне підвищення якості освіти, оновлення її змісту та форм організації навчально-виховного процесу;
- запровадження освітніх інновацій та інформаційних технологій;
- формування в системі освіти нормативно-правових і організаційно-економічних механізмів залучення і використання позабюджетних коштів;
- підвищення соціального статусу і професіоналізму працівників освіти, посилення їх державної і суспільної підтримки;
- розвиток освіти, як відкритої державно-суспільної системи; інтеграція вітчизняної вищої освіти до європейського та світового освітніх просторів [1; 2; 3].

Реалізація цих напрямів залежить від багатьох умов, серед яких на першому плані – організація діяльності закладів вищої освіти на основі єдиних стратегічних положень, якими визначається доцільність, особливості та ефективність професійної підготовки майбутніх фахівців.

Принцип розглядається у педагогічній науці як вихідне положення, яким регламентується функціонування певного явища, події, що забезпечує її впорядкованість і доцільність існування. Принципи формулюються на основі одного або де-кількох законів і реалізуються в правилах [3].

Дослідники класифікують принципи організації на різних засадах, виокремлюють загальні, наукові, універсальні, специфічні, ситуативні та ін. Проте всі вони відносяться до механізмів формування та регуляції, у контексті нашого дослідження – до організуючої діяльності людини.

Стосовно розвитку сучасної вищої освіти України в умовах євроінтеграції, вчені обґрунтовують такі принципи: демократизації і варіантності вищої освіти; універсальності вищої освіти; відповідності вищої освіти світовим стандартам; добровільності та діалогічності; гармонійної організації освітнього середовища; стимулювання студентів до самооцінної діяльності, рефлексії, філософствування, пізнання самого себе тощо [1; 2].

Дослідження показує, що університетська освіта має свої особливості. Це одна з найстаріших і найбільших соціальних інституцій світу, що формує, передову інтелектуальну викладацько-студентську спільноту і функціонує на засадах автономії та академічної свободи. Університетська освіта – це, насамперед, науково-дослідницька діяльність викладачів і студентів, організація цікавих і важливих міжнародних проєктів, результати яких можна миттєво реалізувати в практику. Це особливий «дух академізму», атмосфера пріоритетності наукового знання, «культура якості» навчання.

Тому напрями інноваційної трансформації університетської освіти повинні охоплювати усі види діяльності вишу, відповідати ефективності його розвитку та підвищенню конкурентоздатності.

Уся багатогранність формування і впровадження інноваційної політики університетської освіти підлягає певним формуючим принципам, які забезпечують поступальність та самодостатність, а разом з тим – ефективність інноваційного розвитку. Такими принципами можуть вважатися:

- принцип фундаментальності наукових знань, які формують цілісну картину світу;
- «вбудова» освіти у наукові дослідження, спрямування науки на важливі завдання розвитку держави і суспільства;
- принцип духовної місії університетської освіти, який сприяє розвитку духовної культури соціуму;
- принцип автономії функціонування вишу, академічні свободи викладачів і студентів;
- принцип запровадження інноваційних технологій і форм навчання як чинників інтелектуального розвитку студентства;
- принцип підвищення академічної мобільності викладачів і студентів в умовах відкритого освітнього простору;
- принцип доступності та професіоналізму, що ґрунтується на праві людини обирати вектор інтелектуального зростання і при цьому бути впевненою в якості освіти.

Окреслені ключові принципи організації університетської освіти в Україні визначають якість процесу підготовки професійно компетентного фахівця, реалізацію інтелектуально-креативного розвитку особистості студента, який матиме змогу мобільно реагувати на зміни в соціальному й економічному житті суспільства, здійснювати ефективне соціальне й професійне спілкування.

Таким чином, в умовах подолання традиційно сформованого масово-репродуктивного характеру розвитку вищої освіти, виведення її на інтелектуально-особистісний рівень значну роль відіграє університетська освіта, як якісна і конкурентоспроможна освіта, що забезпечує єдність ціннісних орієнтирів

інтелектуально- професійного розвитку сучасної студентської молоді – інноваційного навчання, креативних наукових пошуків та духовно-культурної діяльності.

Список використаної літератури

1. Андрущенко В. Університетська освіта: тенденції змін / В. Андрущенко // Вища освіта України. – 2012. – № 2. – С. 5-15.
2. Євтух М. Б. Український вектор у розвитку європейської університетської освіти / М. Б. Євтух, Н. О. Терентьева // Освітологічний дискурс. – 2014. – № 4 (8). – С. 130-143.
3. Сидорчук Н. Г. Університетська педагогічна освіта в контексті євроінтеграційних процесів / Н. Г. Сидорчук // Режим доступу: <http://studentam.net.ua/content/view/7539/97/>

Катерина ЛУТФУЛІНА

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ В США

У вищій освіті США провідне місце займає так звана «Велика трійця»: Гарвардський, Єльський і Принстонський університети [2]. Найстаріший у країні Гарвардський університет, заснований у 1636 р. як коледж, торував шлях для розвитку всієї системи вищої освіти США. Із цим університетом пов'язані імена 75 лауреатів Нобелівської премії – викладачів, наукових співробітників і колишніх студентів [1].

Своїми величезними освітніми і науковими надбаннями Гарвардський університет зобов'язаний насамперед видатному педагогові Чарльзу Уільяму Еліоту (1834–1926), який протягом сорока років (1869–1909) був президентом цього навчального закладу. Цю посаду Еліот здобув після того, як протягом двох років він безпосередньо ознайомився з організацією вищої освіти у Франції і Німеччині. Він повною мірою усвідомлював величезне відставання університетів США від розвитку вищої освіти в провідних європейських країнах [1].

У кінці 60-х років XIX ст. у Гарвардському університеті виникли умови для проведення значних структурних перетворень і радикального реформування змісту й організації навчального процесу. За таких умов Еліот повною мірою реалізував свої знання про організацію, зміст і методи навчання у кращих університетах Європи. Під його керівництвом у Гарвардському університеті був відкритий ряд нових факультетів. У 1887 р. було відмінено обов'язкове вивчення грецької і латинської мови на першому курсі, а також вимогу знань грецької мови для вступу в загальноосвітній коледж [1].

Саме Еліоту належить пріоритет у створенні й запровадженні кредитної системи побудови змісту вищої освіти, яка надає студентам можливість вибору предметів навчання. У другій половині XIX ст. за прикладом Гарварда факультативний вибір навчальних предметів студентами стає характерним не лише для Гарвардського університету, але й для більшості інших університетів і коледжів США [5, с. 159–160]. Елективний принцип визначення кола засвоєваних студентами навчальних дисциплін значно розширив загальний спектр навчальної діяльності університету, що сприяло найбільш повному розвитку пізнавальних і професійних здібностей студентської молоді [1].

Водночас студенти отримують можливість зосередити увагу на вивченні порівняно невеликої кількості обов'язкових навчальних предметів. Так, у загальноосвітньому коледжі Гарвардського університету кожний студент мав лише чотири обов'язкові предмети на тиждень в обсязі 3 навчальних годин на кожний з них, що дає йому можливість вивчати предмети, які його найбільше цікавлять [3, с. 485–486].

Продовженням реформування Гарвардського університету було створення в 30-х рр. XX ст. системи гуртожитків і будинків з метою реорганізації студентського побуту. Ініціатором такої реорганізації був тогочасний президент Гарварда Еббот Лоуренс, який